

Accountant van en voor de gemeenteraad

Introductie voor nieuwe raadsleden

Martine Koedijk en Annemarie Kros
21 april 2026

Agenda

- 1 Wat doet de accountant
- 2 Planning & controlcyclus
- 3 Jaarrekening
- 4 Jaarverslag
- 5 Actuele aandachtspunten
- 6 Hoe kunt u ons bereiken

Wat doet de accountant

Onze controle

“Kloppen” de cijfers in de jaarrekening en de toelichtingen daarbij

Onafhankelijk beoordelen of de **jaarrekening** inclusief de rechtmatigheidsverantwoording een **getrouw beeld** geeft en voldoet aan wet- en regelgeving

bestaan, juistheid, volledigheid,
waardering, classificatie,
afgrenzing, toelichting

Dit doen we onder andere door:

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing (heeft de gemeente de processen en interne controles wel of niet goed op orde),
- het identificeren van risico's op **materiele afwijkingen** in de cijfers,
- het daarop uitvoeren van detailwerkzaamheden (zoals steekproeven/deelwaarnemingen) en
- het beoordelen van de waardering en toelichting van belangrijke posten in de jaarrekening.

We maken daarbij zoveel mogelijk gebruik van de werkzaamheden van Rotterdam (Financial Audit).

Het college verantwoordt over de financiële rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording.
Wij controleren of de rechtmatigheidsverantwoording en de toelichting erop getrouw is.

Materialiteit is 2% van de lasten

Uw accountant

Advies buiten de controle

Uiteraard kunt u of de organisatie ook bij ons terecht met een adviesvraag die niet direct gerelateerd is aan de controle.

In die gevallen stemmen we de werkzaamheden met de griffie en de COR af en beoordelen we samen of onze onafhankelijkheid niet wordt geschaad.

Jaarstukken

Bestuurlijke en financiële
hoofdpijnen

Jaarverslag

Programma's

Paragrafen

Ambities en doelen per
beleidsterrein

Beleidslijnen beheersmatige
aspecten & de heffingen

Jaarrekening

Waarderingsgrondslagen

Balans en toelichting

Baten & lasten en
toelichting

Rechtmatigheids-
verantwoording

Overzicht taakvelden

SiSa bijlage

WNT-bijlage

Controle accountant

Toegevoegde waarde

Ondersteuning in uw controlerende rol

1. Controleren van uw jaarstukken.
2. Adviezen op het gebied van interne beheersing en financiële beheersing naar aanleiding van de controle en toelichting daarop.
3. U geeft jaarlijks speerpunten meegeven voor de controle van de jaarrekening (via de COR).
4. Via de producten van onze controle (zie hiernaast).

Ondersteuning in uw kaderstellende rol

1. Op uw verzoek meelesen in kaderstellende (financiële) documenten (nota's, verordeningen enz.) en delen van onze reflectie en adviezen.
2. Verdiepende workshop op een inhoudelijk thema om u daarmee te ondersteunen (bijvoorbeeld financiële positie, weerbaarheid en wendbaarheid)

De werkafspraken tussen de COR, ambtelijke organisatie en onze rol als externe accountant zijn uitgewerkt in de jaarlijkse startnotitie en in de overdrachtsbrief COR 2022-2026 aan de nieuwe COR.

De producten van de accountantscontrole

Product	Inhoud
Controleplan en gezamenlijke startnotitie (met FA)	Risicoanalyse, controleaanpak, inschatting frauderisico – gericht aan de raad
Rapportage interimbevindingen	Bevindingen en adviezen ten aanzien van de interne beheersing – gericht aan het college
Boardletter	Samenvatting van de bestuurlijk relevante punten uit de managementletter – gericht aan de raad
Accountantsverslag	Bevindingen en adviezen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole – gericht aan de raad
Controleverklaring	Ons oordeel over de getrouwheid van uw jaarrekening – gericht aan de raad

Samenvatting rollen in relatie tot de P&C stukken

Raad: kaderstellen, autoriseren, alloceren en controleren

- De raad zet de (financiële) kaders en besluit (budgetrecht)
- De raad toetst en houdt toezicht (met 'hulp' van de accountant)
- De raad bepaalt de opdracht en benoemt de accountant (via een aanbesteding)

College: voorstellen, uitvoeren en verantwoorden

- Het college doet voorstellen (raadsvoorstellen, begroting etc.)
- Het college voert uit en verantwoordt daarover
- Informeert de raad tijdig en licht toe (eventueel met technische sessies)

Accountant: controleur en adviseur

- Controleur voor de raad, controleert de jaarrekening (*niet de begroting!*)
- Advies over bijvoorbeeld de interne beheersing en kwaliteit van verslaggeving en informatie-waarde P&C-stukken
- Raad in positie brengen door kennisdelen, rapporteren bevindingen, reflectie

Met welke vragen kunt u bij ons terecht?

Lijst is niet limitatief. Alle technische (niet-politieke) vragen die passen binnen het brede domein van onze controle zijn welkom.

Vanuit de controle

- Budgetrecht van de raad
- Waardering van grondexploitaties
- Sociaal domein (prestatielevering, rechtmatigheid)
- Waardering van projecten
- Naleving van aanbestedingsrichtlijnen
- Wet normering topfunctionaris

Vanuit de adviesrol (bijvoorbeeld als speerpunt)

- Financiële positie
- Cyber
- Kunstmatige Intelligentie (AI)
- Weerbaarheid
- Beheersing / risico's verbonden partijen
- Informatiewaarde jaarverslag

Heeft u een vraag?

Stel deze dan via de COR of via de griffie.

Planning & Controlcyclus

2

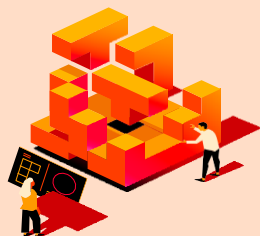
De P&C-cyclus

Coalitie of raadsakkoord →

Eigen verslaggevingsstelsel

- Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV)
- Geen RJ (raad voor de jaarverslaggeving)
- Baten en lastenstelsel (geen kasstelsel)

<https://commissiebbv.nl/>

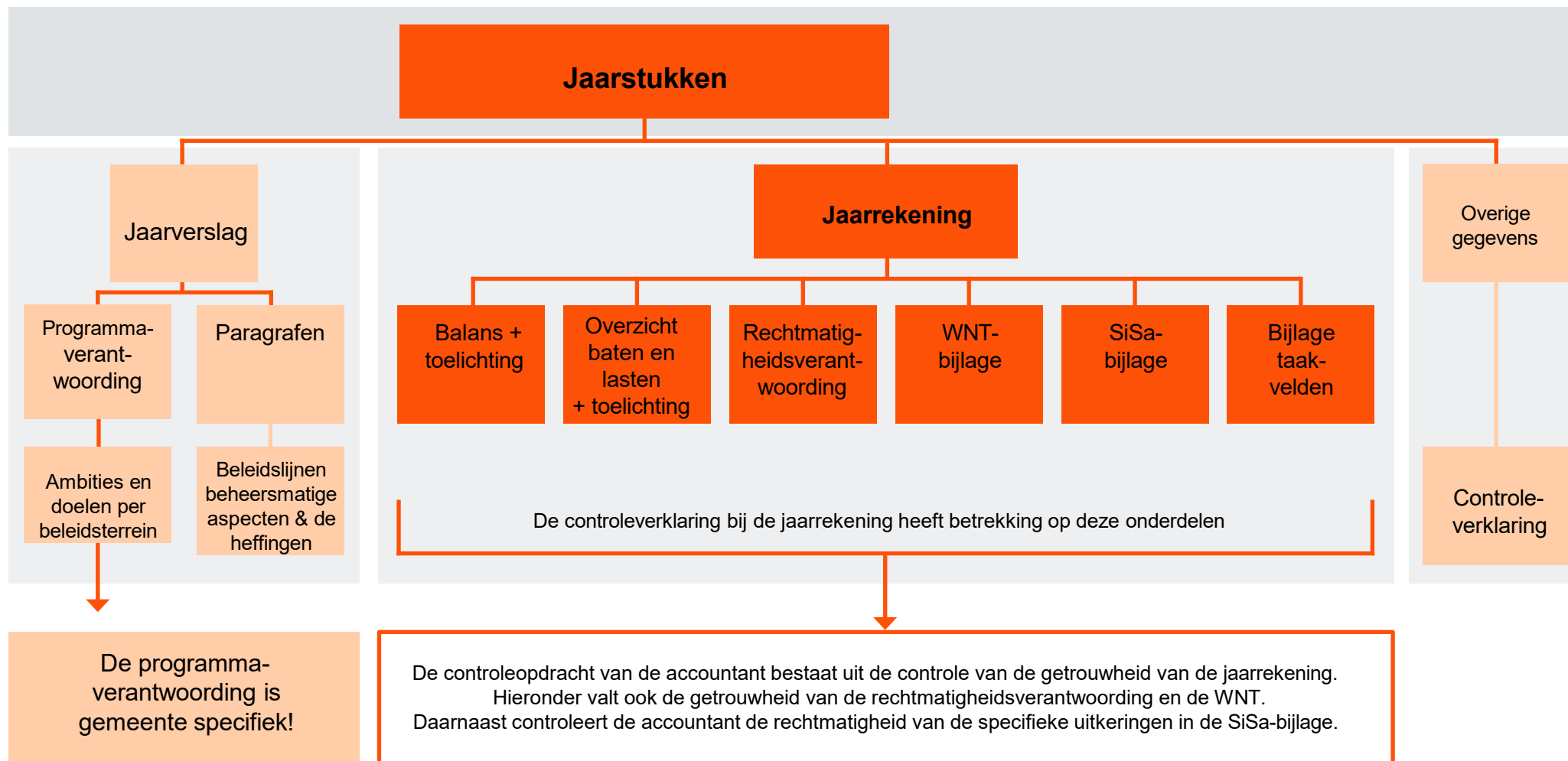
P&C producten in het voorjaar

Jaarrekening

Indeling jaarstukken (spiegel van begroting)

Het jaar 2024 in één oogopslag

Waar gaf de gemeente Rotterdam in 2024 geld aan uit? En hoeveel geld ontving de gemeente? Het staat allemaal in de jaarstukken 2024. Met deze jaarstukken leggen burgemeester en wethouders verantwoording af over het beleid in 2024.

In deze infographic zie je in één oogopslag (alle bedragen zijn in miljoen):

- de baten (inkomsten)
- de lasten (uitgaven) en
- de percentages van de totale programmalasten.

Meer weten over de jaarstukken?

Kijk op www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl/jaarstukken-2024 of scan de QR-code.

€ 5.184
Baten op hoofdlijnen
Bijdragen van rijk en medeverhouders € 3.285
Inkomsten lokale heffingen € 872
Dividenden € 112
Overige baten € 492
Reserves € 473
€ 5.120
Lasten op hoofdlijnen
Programmas € 4.742
Vennootschapsbelasting € 3
Reserves € 375
Resultaat vóór voorgenomen bestemmingen € 64
Vorgenomen bestemmingen € 23
Resultaat ná voorgenomen bestemmingen € 41

€ 224 ^{5*}

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Gelofte kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving en ondersteuning in tijden van goldzorgen.

De Individuele Bijzondere Bijstand (IBB) is in 2024 verhoogd voor prijsstijgingen. Ook is de IBB voor babyartikelen en duurzame gebruiksvoorwerpen zoals een wasmachine of een matras omgezet van leenbijstand naar gift.

€ 528 ^{11*}

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte voor de Rotterdammers en bezoekers.

De gemeente doet veel aan het schoonhouden van de stad. In 2024 waren er 124 pop-up-milieuparken, werden er 7.766 kerstbomen ingezameld en kwamen er 500 extra wijkcontainers voor het scheiden van afval.

€ 20 ^{0*}

Belastingen

Richtmatig en met menselijke maat opleggen van de gemeentelijke belastingen, zoals onroerendezaakbelasting, roerende zaakbelasting en logiesbelasting.

Hebben mensen moeite met het betalen van de belastingaanslag? Dan kijkt de gemeente naar de mogelijkheden van kwijtschelden of een belastingregeling. Ook wijst de gemeente op ondersteuning vanuit schuldhulpverlening. In 2024 kreeg de gemeente Rotterdam daarvoor opnieuw het keurmerk Warm Incassoren.

€ 167 ^{6*}

Bestaande stad

Aantrekkelijke woningen en voorzieningen voor onderwijs, sport, cultuur, recreatie en welzijn, en waar nodig ondersteuning voor huurders en eigenaars.

Zo opende in 2024 het nieuwe Sportcentrum Feijenoord op de Laan op Zuid. Dit sport- en zwembad is een grote verbetering van de voorzieningen in de Afrikaanderwijk. Het verbindt de oude stadswijk met de nieuwbouw op de Laan op Zuid. Rotterdammers kunnen er met plezier sporten en bewegen.

€ 29 ^{1*}

Bestuur

Op een integrale manier werken aan resultaten voor Rotterdam. Dat is waar de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders in 2024 aan hebben gewerkt. Luisteren naar de Rotterdammers stond hierbij voorop. En de onderzoeken van de Ombudsman en de Rotterdamse Rekenkamer waren daarbij onmisbaar. Zo is gewerkt aan meer vertrouwen in het bestuur van onze stad.

€ 186 ^{6*}

Cultuur

Een dynamisch cultureel klimaat en aanbod voor alle Rotterdammers.

Het Cultuurplan 2025-2028 is met 29 nieuwkomers vastgesteld, waardoor 116 instellingen structurele subsidie krijgen en bijdragen aan een divers cultureel aanbod.

€ 98 ^{2*}

Dienstverlening

Betrouwbare dienstverlening met oog voor de menselijke maat. Grote betrokkenheid van bewoners bij hun eigen wijk. De organisatie van wijkkeuzeverkiezingen, als onderdeel van een goed werkende democratie.

De gemeente verbeterde de dienstverlening op basis van signalen, waardoor ontevredenheid in 2024 met 15% daalde. Ook is 74% van de jaarteknopplannen uitgevoerd.

€ 38 ^{1*}

Economische ontwikkeling

Eenvoor zorgen dat Rotterdam aantrekkelijk is voor ondernemers en bedrijven. Dat kan onder meer door goede voorzieningen en bereikbaarheid, door goede relaties met de gemeente, en door bij te dragen aan scholing en omscholing van mensen die in de bedrijven kunnen werken.

In 2024 is er € 1,6 miljoen geïnvesteerd in de aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van winkelgebieden. 48 ondernemerscollectieven maakte hiervoor gebruik van de subsidieregeling winkelgebieden en bedrijventermeinen.

€ -38 ^{-1*}

Algemene middelen

Het gaat hier om de algemene bijdrage van het Rijk, de financiering van de activiteiten van de gemeente, het beheer van de dienstverlening en de Algemene reserve. De negatieve lasten hebben betrekking op de interne doorbelasting van rente.

€ 1.105 ^{23*}

Zorg, welzijn en wijkteams

Ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Bevorderen dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond opgroeien.

In 2024 werden contracten gesloten voor 20 Thuispluszits en startten 2 nieuwbouwprojecten voor ouderen in Hoogvliet en Prins Alexander. Daarmee staat de start bouw van woon(zorg)locaties in deze collegeperiode op 5.

€ 881 ^{19*}

Werk en inkomen

Het uitbetalen van bijstandsuitkeringen, het helpen van Rotterdammers naar werk en het verhelpen van loortoren op de arbeidsmarkt.

Eind 2024 daalde het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam tot 31.982, voor het eerst onder de 32.000, tegen de landelijke trend in. Sleeds meer Rotterdammers ervaren dat werk loont.

€ 69 ^{1*}

Volksgezondheid

Bescherming van de publieke gezondheid en het stimuleren van gezonde leefomgeving en leefstijl.

In 2024 zijn er bij de GGD 1.314 infectieziekten gemeld in Rotterdam. Het grootste doel ging over kinkhoest met 900 meldingen.

€ 214 ^{5*}

Veilig

Werken aan een veilige stad waar iedereen zich thuis en welkom voelt.

Rotterdam voerde in 2024 campagne over de impact van drugs en organiseerde een stadsgepraak met 200 bewoners. Ook startte de handhaving op strafbare seksuele intimidatie, met Rotterdam als voortrekker in handhaving en preventie.

€ 365 ^{8*}

Stedelijke ontwikkeling

De groei van de stad zo vormgeven dat iedere Rotterdammer hier fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en ontspannen.

In 2024 startte de bouw van 3.751 woningen. Er kwam 9,3 hectare extra groen bij, waarvan 3,5 hectare als groene dalen. 4 werklospunten zijn veiliger gemaakt. En er werd gewerkt aan de plannen voor de Dierde stadsbrug.

€ 108 ^{2*}

Sport en recreatie

Het doel is Rotterdammers aan het sporten en bewegen te krijgen én te houden. Daar hoort een hoogwaardig sport-, speel-, en beweegklimaat bij, met nadrukkelijk aandacht voor natuur- en milieueducatie, en een gezonde duurzame leefstijl.

In 2024 lanceerde Rotterdam de urban sports agenda. Inspirerde met de Grand Départ, zijn buitensportfaciliteiten opengesteld en brachten we bewoners in beweging Op jouw plein en tijdens Wednesday Night Skate.

€ 462 ^{10*}

Overhead

De ondersteuning van de hele gemeentelijke organisatie. Het gaat bijvoorbeeld om financiën, personeelszaken, gebouwen en ICT.

Baten van de gemeente

Rijksbijdragen

- Ontvangst van middelen uit het **Gemeentefonds** en specifieke uitkeringen (SPUK's).

Subsidies en bijdragen van derden

- Projectsubsidies van Rijk, EU of andere overheden.

Lokale heffingen en belastingen:

- OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges en retributies.

Opbrengsten deelnemingen

- Dividenden, renteopbrengsten leningen

Grondexploitatie, vastgoed

- Opbrengsten uit grondverkoop, erfpacht en huur.

Overige baten

- Diensten aan derden, doorbelastingen en overige inkomsten.

Ontrekkingen van reserves

Lasten van de gemeente

Sociaal domein

- Uitgaven aan Wmo, Jeugdzorg en Participatie.

Subsidies en bijdragen aan derden

- Structurele en incidentele subsidies aan instellingen en partners.

Personeel en organisatie (apparaatslasten)

- Salarissen, inhuur, ICT, huisvesting en overhead.

Beheer en onderhoud openbare ruimte

- Wegen, groen, vastgoed en openbare voorzieningen, vaak gekoppeld aan meerjarige onderhoudsplannen.

Afschrijvingen op investeringen en kapitaallasten

- Afschrijvingen en rentelasten op investeringen (bijv. infrastructuur, onderwijs, vastgoed).

Stortingen in reserves

Financiën

- Financiën
- Overzicht baten en lasten
- Afwijkingen ten opzichte van d...
- Programma en Rotterdamse taakv...
- Realisatie bestemmingsreserves

Financiën

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestaande stad	Oorspr. Begroting 2024	Bijgestelde Begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijking	
Baten exclusief reserves	159.202	151.067	133.091	-17.977	∨
Lasten exclusief reserves	166.846	185.285	166.688	-18.597	∨
Saldo voor vpb en reserveringen	-7.644	-34.218	-33.598	621	
Vennootschapsbelasting	0	2.653	1.882	-771	∨
Saldo voor reserveringen	-7.644	-36.871	-35.480	1.391	
Onttrekking reserves	11.242	32.267	22.169	-10.098	∨
Toevoeging reserves	3.700	3.700	3.700	0	∨
Vrijval reserves	0	707	707	0	∨
Saldo	-102	-7.597	-16.304	-8.706	

Financiën

- Financiën
- **Overzicht baten en lasten**
- Afwijkingen ten opzichte van d...
- Programma en Rotterdamse taakv...
- Realisatie bestemmingsreserves

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestaande stad	Oorspr. Begroting 2024	Bijgestelde Begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijking	
Baten exclusief reserves	159.202	151.067	133.091	-17.977	^
Bijdragen rijk en medeoverheden	167	1.309	2.933	1.624	
Financieringsbaten	0	0	812	812	
Overige opbrengsten derden	159.036	149.390	126.361	-23.030	
Overige baten	0	368	2.985	2.617	
Lasten exclusief reserves	166.846	185.285	166.688	-18.597	^
Apparaatslasten	44.803	51.958	48.667	-3.291	
Inhuur	1.889	4.018	7.756	3.738	
Overige apparaatslasten	928	858	875	18	
Personeel	41.986	47.083	40.036	-7.047	
Overige verrekeningen	-127.493	-130.150	-124.067	6.083	
Overige verrekeningen	-127.493	-130.150	-124.067	6.083	
Programmalasten	249.537	263.477	242.088	-21.389	
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	117.121	151.027	126.059	-24.968	
Kapitaallasten	109.757	85.939	85.982	43	
Overige programmalasten	19.118	21.254	27.052	5.798	
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.541	5.257	2.995	-2.262	

Balans (x 1.000 euro)

Bezittingen

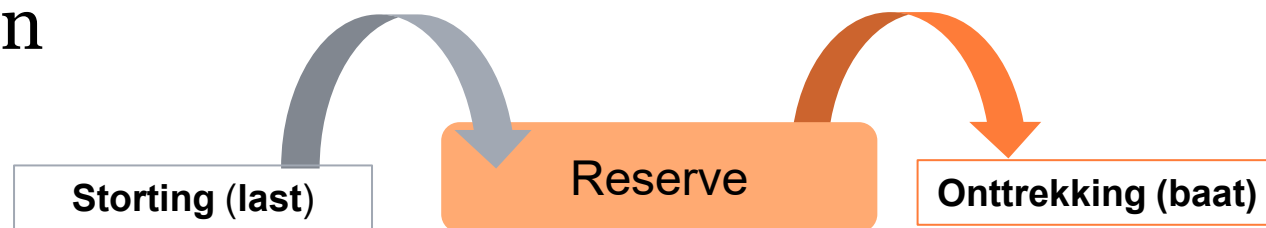
Vermogen en schulden

Balans per 31 december 2024

Immateriële vaste activa	41.274	Algemene reserve	95.213
Materiele vaste activa	3.480.856	Bestemmingsreserves	2.458.630
Financiële vaste activa	575.473	Resultaat	64.245
		Eigen vermogen	2.618.089
		Voorzieningen	130.140
		Vaste schulden met rentetypische looptijd langer dan 1 jaar	941.837
Vaste activa	4.097.603	Vaste passiva	3.690.335
Vorraden	19.811	Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	292.146
Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	404.584	Overlopende passiva	902.389
Liquide middelen	17.206		
Overlopende activa	345.666		
Vlottende activa	787.267	Vlottende passiva	1.194.535
Totaal activa	4.884.870	Totaal passiva activa	4.884.870

Eigen vermogen

Reserves

De raad is de eigenaar van de reserves!

Een reserve is geen spaarpot, maar ruimte in het vermogen

Soorten reserves:

- Algemene reserve (weerstandscapaciteit en saldo)
- Afdekking specifieke risico's bijvoorbeeld een verstrekte lening of een risicovol project (vaak onderdeel weerstandscapaciteit) (*Rotterdams voorbeeld = kredietrisicoreserve en bestemmingsreserve BUIG*)
- Bestemmingsreserves (een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven):
 - Algemene en specifieke bestemmingsreserves (*bijvoorbeeld de Rotterdamse investeringsmotor*)
 - Beklemde, niet vrij besteedbare reserve kapitaallasten (voor dekking toekomstige kapitaallasten)

Voorbeelden bestemmingsreserves:

- **Egalisatiereserves:** richten zich op de verdeling van de bijdragen in de tijd, als ontvangsten en uitgaven hiervoor niet in hetzelfde jaar vallen (*via Rotterdamse investeringsmotor*)
- **Spaarreserves:** sparen ter dekking van toekomstige uitgaven (vaak investeringen) (*via Rotterdamse investeringsmotor*)
- **Reserve voor bepaalde doelen:** vaak met specifieke afspraken waaraan het geld besteed mag worden. (*bestemmingsreserve NPRZ, bestemmingsreserve Doorbouwfonds, bestemmingsreserve Bodem*)
- **Reserve budgetoverheveling:** om 'niet uitgegeven budget' mee te nemen naar het volgende jaar, vaak bij decembercirculaire en onderbesteding

Reserves

Hieronder het overzicht van de reserves van de gemeente Rotterdam. Via het informatie-icoontje krijg je de verloopstaat en een algemene toelichting over de betreffende reserve. Daarnaast worden de mutaties aan de bestemmingsreserves en afwijkingen tussen de realisatie en begroting toegelicht.

Realisatie bestemmingsreserves	Beginstand 1-1-2024	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand 31-12-2024	
Algemene middelen	2.086.580	269.618	276.152	4.569	2.075.477	
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	24.776	10.634	4.777	4.569	26.064	
Kredietrisicoreserve	19.563	277	0	0	19.841	
Algemene Reserve	20.819	137.132	62.737	0	95.213	
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	2.021.421	121.575	208.638	0	1.934.359	
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	37.621	4.349	12.237	3.330	26.404	
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	2.967	0	0	1.800	1.167	

- Is het doel waarvoor de reserve is ingesteld nog nodig?
- Is het saldo van de reserve nog toereikend of bovenmatig in relatie tot het doel waarvoor de reserve is ingesteld?
- Is de verwachte ontwikkeling van het saldo van de reserve nog zodanig is dat het doel waarvoor de reserve is ingesteld kan worden bereikt?

Bestemmingsreserve Energietoeslag	8.780	0	8.780	0	0	
Bestemmingsreserve Inburgering	938	0	438	500	0	

Rechtmatigheidsverantwoording

Neem kennis van de rechtmatigheidsverantwoording van het college in de jaarrekening en de toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering.

Er wordt onderscheid gemaakt in:

- Begrotingsrechtmatigheid (en daarmee het budgetrecht van de raad!)
- Voorwaarden criterium (voldoen aan financiële wet- en regelgeving)
- Misbuik en Oneigenlijk gebruik

De raad stelt de kaders voor deze verantwoording (acceptabele afwijkingen, verantwoordingsgrens)

Voorbeelden van vaak vastgestelde acceptabele begrotingsafwijkingen zijn:

- Budgetoverschrijdingen bij open einde regelingen;
- Tijdig gemelde onderschrijdingen
- Overschrijdingen die worden gecompenseerd door (direct) gerelateerde inkomsten

Adviezen voor raadsleden

Voor de kaderstellende rol:

- Wees kritisch op de kaders (overschrijdingen en tijdigheid)
- Maak goede afspraken over de gewenste inhoud van tussentijds rapportages

Voor de controlerende rol

- Beoordeel de verantwoording zorgvuldig. Bij afwijkingen verwacht je een toelichting
- Stimuleer de versterking van de interne beheersing, zodat een goede onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording mogelijk is en tijdig informatie kan worden verstrekt.
- Benut de natuurlijke adviesfunctie van uw accountant.

Jaarverslag

Jaarverslag

Jaarverslag

Programmaverantwoording

In de programmaverantwoording wordt per programma door het college verantwoording afgelegd over de realisatie van de in de begroting opgenomen beleidsdoelstellingen. Vaak zijn ook indicatoren (effect/prestatie/output) bepaald in de begroting.

Paragrafen

De paragrafen geven inzicht in relevante (verplichte) beleidsmatige aspecten:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering (inclusief rechtmatigheid);
- Verbonden partijen;
- *Grondbeleid*;
- Openbaarheidsparagraaf (Wet open overheid).
- Specifiek onderwerp bepaald door de Rotterdamse raad: Klimaat, Investerings, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies, Sustainable Development Goals, BBV-indicatoren

Bij de programma's wordt de realisatie concreet

De programma-indeling is vrij (en is aan de raad) en wordt vaak (samen met de doelen) na de verkiezingen bepaald.

Niveau	Programmabegroting	↔	Jaarstukken
Effect	Wat willen we bereiken?	↔	Wat hebben we bereikt?
Output	Wat gaan we daarvoor presteren?	↔	Wat hebben we gepresteerd?
Activiteiten	Wat gaan we daarvoor doen?	↔	Wat hebben we gedaan?
Input	Wat mag het kosten?	↔	Wat heeft het gekost?

Hoe concreter hoe beter!

Specifiek

Meetbaar

Acceptabel

Realistisch

Tijdgebonden

Kan het concreter of passender?
Probeer verbeteringen voor te stellen die worden meegenomen in de begroting 2027

Jaarverslag - Programma's

← Bestaande stad

Doel: Instandhouden erfgoed

- Doel: Instandhouden erfgoed
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat hebben we in 2024 bereikt ...

Doel: Instandhouden erfgoed

Wat willen we bereiken?

Onze Erfgoedagenda heeft als doel het gebouwde en aangelegde erfgoed in stand te houden, te koesteren, te laten inspireren en van betekenis te houden bij de ontwikkeling van de stad. De Erfgoedagenda Rotterdam is opgebouwd vanuit drie programmalijnen:

• Beschermen en instandhouding

Dit gaat om de invulling van de wettelijke taken vanuit de landelijke en gemeentelijke regelgeving.

• Kennisontwikkeling en onderzoek

Kennis van de stadsgeschiedenis en inzicht in de ruimtelijke, architectonische en (bouw)historische achtergronden van de bebouwing vormt een basis bij het ontwikkelen in de stad.

• Kennisoverdracht en dialoog

Bijzondere gebouwen en gebieden zijn altijd verbonden met verhalen. Verhalen over het ontstaan, het gebruik en de manier van leven en werken in een bepaalde periode. Verhalen helpen bij het creëren van bewustwording en draagvlak voor het erfgoed in de stad. Het helpt ook bij het gesprek over de betekenis en waarde van gebouwen en plekken. Daarbij gaat het om de verhalen die van waarde zijn bij discussies over herontwikkeling of sloop.

Wat gaan we daarvoor doen?

• Bescherming en instandhouding

We zetten in op behoud van het gebouwde erfgoed door dit te beschermen met een plan van aanpak op dit moment zo'n 1.200 beschermde monumenten.

We treden op als vergunningverlener en houden toezicht bij restauratie, renovatie en cultureel erfgoed.

- Er is extra aandacht en waardering voor de particuliere monumenteneigenaren. En voor de ontwikkelingen van onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten.

Wat hebben we in 2024 bereikt en gedaan?

Beschermen en instandhouden

Het voormalige postkantoor en badhuis aan de Groene Hilledijk en Dreef te Vreewijk, het Kustlicht op de Tweede Maasvlakte en het kantoorpand aan de Coolsingel 93 zijn aangewezen als gemeentelijk monument. Het kantoorpand aan de Coolsingel met een uitbreiding uit 1993 is hiermee het jongste monument van Rotterdam. Er zijn 208 monumentenvergunningen behandeld.

Kennisontwikkeling en onderzoek

In 2024 zijn de volgende onderzoeken, verkenningen en symposia georganiseerd:

- er zijn drie onderzoeken opgeleverd t.b.v. project Scholen;
- acht redengevende omschrijvingen voor gebedshuizen t.b.v. project religieus erfgoed;
- een essay en een contextueel verhaal opgeleverd t.b.v. project Religieus Erfgoed;
- drie onderzoeken opgeleverd t.b.v. project Post-65 architectuur;
- een symposium georganiseerd in samenwerking met RCE t.b.v. Post-65 architectuur;
- één cultuurhistorische verkenning opgeleverd, van de linten van IJsselmonde.

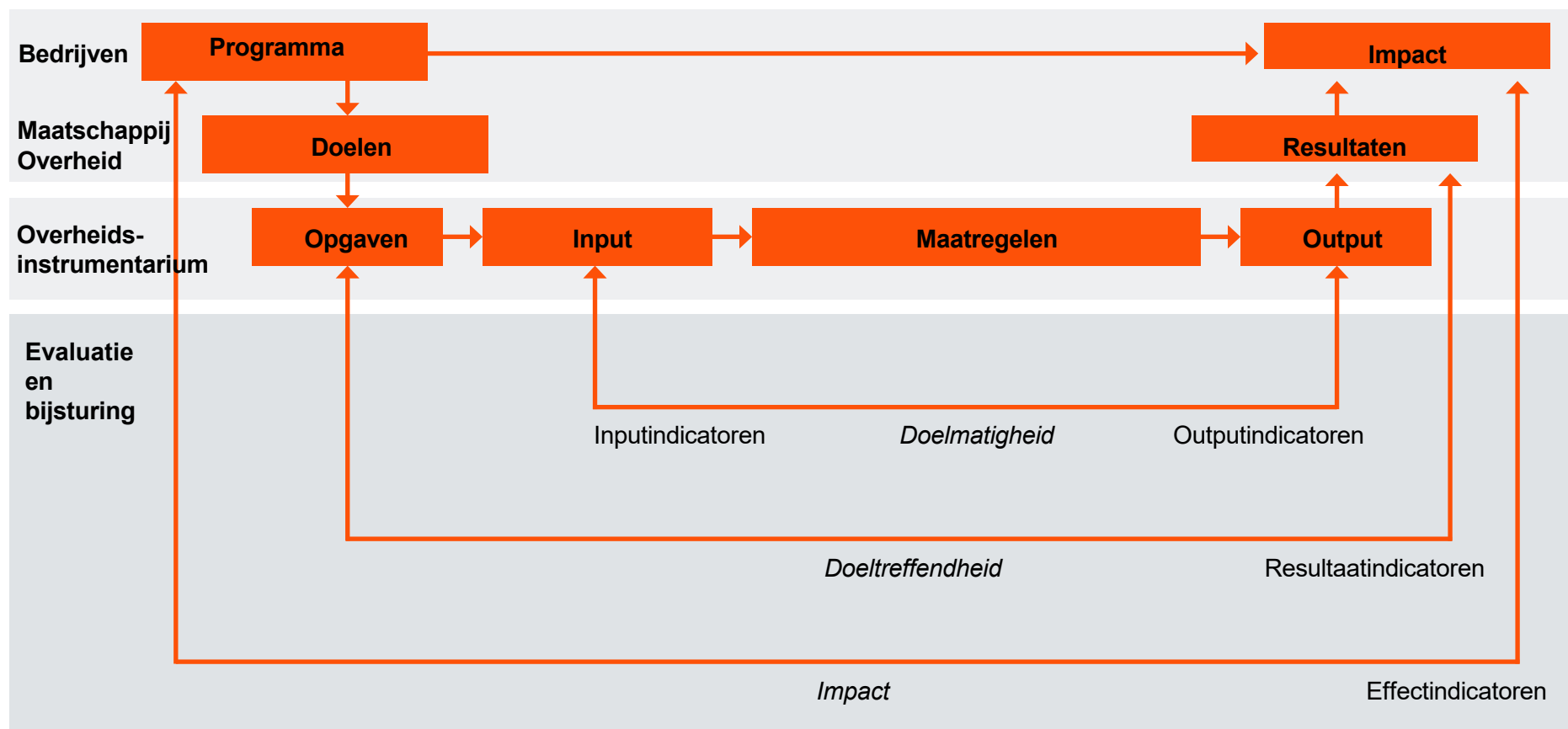
Kennisoverdracht en dialoog

Er zijn in 2024 vier publieksevenementen (mede)georganiseerd:

- Heilige Huisjes Festival
- Open Monumentendag
- Monumentenevent voor eigenaren
- Klokhuisdag Werelderfgoed in de Van Nelle fabriek.

Jaarverslag - informatiewaarde

Indicatoren: hoe concreter hoe beter

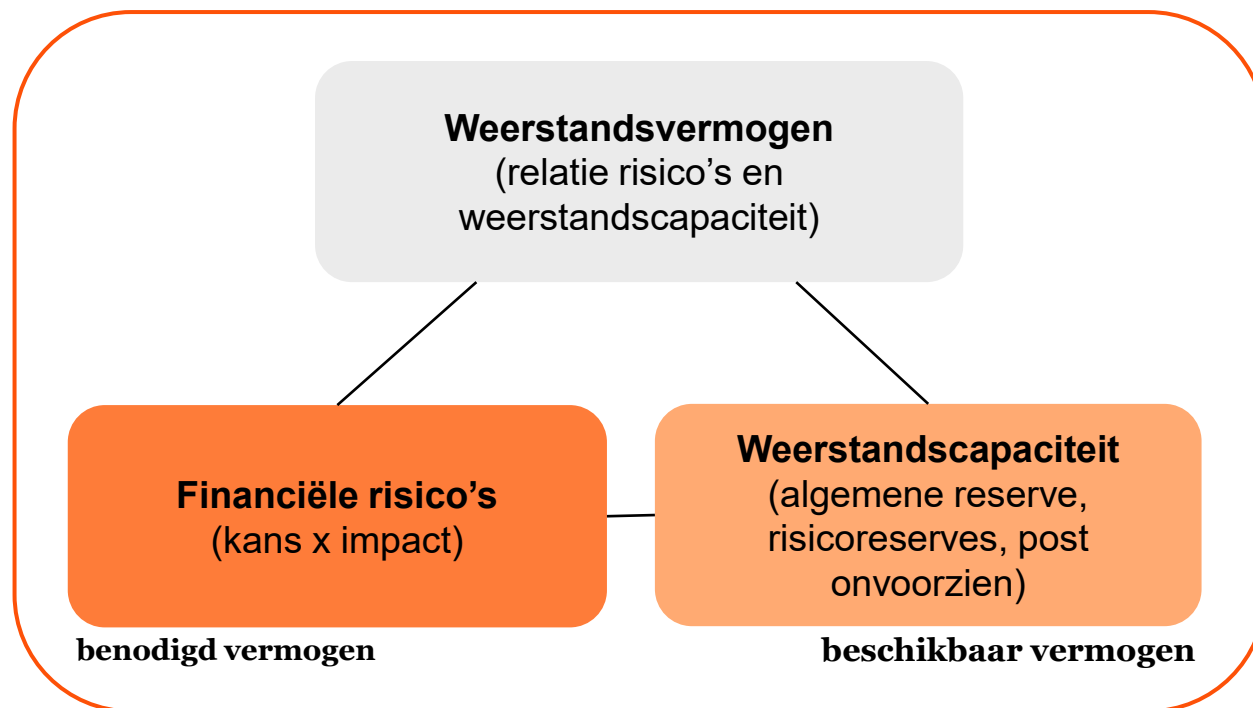

Aandachtspunten bij paragrafen

Paragraaf	Aandachtspunten
Gemeentelijke heffingen	Kostendekkenheid, lastendruk, tariefstelling
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	Risicoprofiel versus risicobereidheid Financiële positie
Onderhoud kapitaalgoederen	Achterstallig onderhoud, effect schaarste (vertragingen), vervangingsinvesteringen?
Financiering	Rentelasten, structurele financieringslasten, netto schuldquote
Bedrijfsvoering <i>Invulling is grotendeels vrij, kan raad dus ook beïnvloeden</i>	Organisatieontwikkeling, vacatures en inhuur Personeelsindicatoren (ziekteverzuim, verloop, diversiteit en tevredenheid) ICT projecten/ontwikkelingen, digitalisering, beveiliging Huisvesting Rechtmatigheid en interne beheersing
Verbonden partijen	Risico's op realisatie doelstellingen, op waardering, effectiviteit?
Grondbeleid	Realistische ambitie?
Wet open overheid	Achterstanden, reactietijden, actieve openbaarheid
Specifiek bepaald door de raad	Zelf te bepalen

Jaarverslag

Paragraaf Weerstandsvermogen

- **Weerstandsvermogen** = verschil tussen beschikbare weerstandscapaciteit en benodigd vermogen op basis van het risicoprofiel
- Veel gemeenten drukken het uit in een ratio, dit uitdrukt of de risico's gedekt kunnen worden door het beschikbare vermogen
- Geen landelijke norm voor het weerstandsvermogen: afspraken tussen raad en college (landelijk wordt tussen de 1 – 1,4 gehanteerd)
- In het Coalitieakkoord Eén Stad 2022-2026 is opgenomen dat Rotterdam streeft naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0.

Benodigd vermogen =

Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie

- Risico = kans x impact, echter geen voorgeschreven methode (proces) voor identificatie risico's (eigen invulling per gemeente)
- Geen landelijke norm welke en hoe risico's meegenomen moeten worden in de berekening van het benodigde vermogen (monte carlo analyse, top tienrisico's, boven x bedrag)

Kengetallen

weerbaarheid

wendbaarheid

Kengetallen	Signalerings- waarden	Begroting Rotterdam 2026
https://www.financiengemeenten.nl/dashboard/dashboard/gemeentelijke-rekening-kengetallen		
Solvabiliteit Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen (=> <i>Eigen vermogen / Activa</i>)	<20% rood >20% oranje >50% groen	41,8%
Grondexploitatie Dit kengetal geeft de omvang van de grondexploitatie in een percentage van de totale baten weer	<20% groen <35% oranje >35% rood	-/-1,4%
Structurele exploitatieruimte Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een provincie heeft om de eigen lasten te dragen	≥0% groen	-/-1,4%
Netto schuldquote Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen (=> <i>Netto schuld / Baten voor reserves</i>)	<90% groen <130% oranje >130% rood	53,4%
Netto schuldquote gecorrigeerd Via dit kengetal wordt duidelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen in de exploitatie	<90% groen <130% oranje >130% rood	52,1%
Belastingcapaciteit Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde	<95% groen <105% oranje >105% rood	106%

5 tips voor het beoordelen van de jaarstukken

1

Begin met de **samenvatting**: in de jaarstukken is een samenvatting met de beleidsmatige en financiële hoofdlijn opgenomen;

2

Focus op uw rol als volksvertegenwoordiger: verantwoordt het college voldoende **concreet** welke **effecten** en **doelstellingen** zijn bereikt met het gevoerde beleid?

3

Less is more: de jaarstukken zijn omvangrijk. Het is over het algemeen effectiever een aantal beleidsonderwerpen die voor u politiek relevant zijn goed uit te diepen en te begrijpen dan alle beleidsonderwerpen oppervlakkig door te nemen.

4

Zorg ervoor dat u de techniek begrijpt voordat u het politieke debat gaat voeren, veelal zijn er technische sessies over de jaarstukken voor het debat. En vraag anders de organisatie of uw accountant om een nadere verdieping. Dit komt het **politieke** debat ten goede.

5

Hou oog voor het **meerjarenperspectief**: is voor de financiële en beleidsmatige afwijkingen in voldoende mate beschreven wat het meerjarig effect is?

5

Actuele aandachtspunten

Aandachtspunten voor 2026 - 2030

Doorlopende thema's

- Informatiewaarde P&C-documenten
- Beheersbaarheid jeugdzorg (prognosekracht)
- Financiële basishygiëne en jaarafsluiting
- Fraude en (brede) integriteit
- Cyber-BIO-informatiebeveiliging

Bepalen thema's met de COR

Nieuwe thema's

- Rapportage op specifieke dossiers bijvoorbeeld: bouwclaims, erfpacht, begrijpelijkheid RIM
- Weerbaarheid en veerkracht
- Structureel evenwicht (herijking gemeentefonds, korting in 2028), wendbaarheid en weerbaarheid begroting
- Beheersing risicovolle projecten
- Inzet AI, governance, beheersing, risico's, voordelen
- Groeimodel COR

**Invulling op basis van
overdrachtsnotitie COR 2022-
2026 aan COR 2026 – 2030**

Actuele aandachtspunten – structureel evenwicht

Beïnvloedbaarheid van de baten

Baten	Rotterdam Jaarrekening 2024 (x 1mln EUR)	%
Rijk	2.343	45%
OZB	354	7%
Overige belastingen	185	4%
Retributies (leges, vergunningen)	246	5%
Bouwgrondexploitatie	120	2%
Onttrekkingen reserves	473	6%
Overige middelen	1.463	28%
Totaal	5.184	100

Heel beperkt beïnvloedbaar

- Gemeentefonds

Belastinginkomsten zijn “vrij te besteden”

Politieke knop -> hoge belastingdruk

Overige belastingen zoals afvalstoffenheffingen, riool etc. zijn veelal kostendekkend. Leges kennen soms een maximaal tarief.

Lastendaling (efficiency, andere beleidskeuzes) inzetten om ruimte te creëren voor hogere belastingen

→ Beperkt beïnvloedbaar, incidenteel

→ De raad gaat over de reserves, maar incidenteel geld

→ **SPUKS (niet vrij te besteden) & veel kleinere posten, deels beperkt beïnvloedbaar (huren bijvoorbeeld)**

Actuele aandachtspunten – structureel evenwicht

Beïnvloedbaarheid van de lasten: knoppen om aan te draaien

- **Niet aan te draaien:**
 - wettelijke taken (bijv. participatiewet) zonder beleidsvrijheid, een taak waar een (1 op 1) subsidie tegenover staat, zoals SPUKs (->NB wél efficiency knop)
 - kapitaallasten (rente en afschrijvingen van investeringen/vastgoed)
 - mutaties in voorzieningen
- **Beperkt aan te draaien:**
 - wettelijke taken waarbij enige ruimte is voor sturing of keuzes zoals jeugdhulp, wegenbeheer, onderhoudskosten openbare ruimte/huisvesting.
 - lagere onderhouds- en kwaliteitsniveau
 - langere wachttijden
- **Aan te draaien op termijn:**
 - kosten die beïnvloedbaar zijn binnen 2 tot 4 jaar zoals subsidietoekenningen of contracten
 - efficiencydoelstellingen (ook met betrekking tot wettelijke taken), personeelskosten
- **Snel aan te draaien:**
 - kosten die beïnvloedbaar zijn binnen 1 jaar zoals opleidingsbudgetten, klimaatuitgaven, gemeentelijke projecten ('eigen' taken)
 - Reserves (wel incidenteel...)

Afhankelijk van beleidsvrijheid

Actuele aandachtspunten – structureel evenwicht

Actuele aandachtspunten - Onderbesteding

Planoptimisme bij investeringen

1. Uitgaven aan investeringen zijn geen lasten in de begroting en worden verwerkt (geactiveerd) op de balans onder materiële vaste activa
2. Pas na afronding van een project (als het klaar is) wordt afgeschreven over de levensduur
3. Deze jaarlijkse afschrijving en toegerekende rente zijn lasten in de begroting (samen kapitaallasten)
4. De kapitaallasten worden begroot op basis van de planning van de investering => vertraging zorgt ervoor dat later wordt afgeschreven dan begroot.
5. Let op: geldstromen en lasten vallen niet altijd in hetzelfde jaar

Planoptimisme bij investeringen en onvoldoende prognosekracht gedurende het jaar zorgt voor het 'te vroeg' opnemen van kapitaallasten in de begroting.

En dus voor 'onderbesteding' (= positief resultaat) bij de jaarrekening!

Actuele aandachtspunten - Onderbesteding

Onderbesteding – lucht in de begroting

Veel lokale overheden hebben te maken met onderbestedingen door schaarste aan mensen en materialen (bij de gemeente, bij aannemers, bij subsidie ontvangers etc.). Hierdoor wordt de realisatie van de doelen ook vertraagd.

Daarnaast worden baten vanuit het Rijk geregeld laat bekend (decembercirculaire, specifieke uitkeringen). Dit veroorzaakt vaak en deel van het positieve resultaat.

Bespreek het terugdringen van onderbesteding met het college

- Blijft er jaarlijks geld over bij bepaalde onderdelen -> Lucht in de begroting? Of niet realistisch?
- Heeft doorschuiven van structurele budgetten wel zin (waarom volgend jaar wel realisatie)?
- Hoe wendbaar is de organisatie?
- Hoe begroot je projecten (afslag kapitaallasten?)

Hoe kunt u ons
bereiken?

6

Hoe kunt u ons bereiken?

Martine Koedijk

Martine.Koedijk@pwc.com

www.linkedin.com/in/martine-koedijk

Annemarie Kros

Annemarie.kros@pwc.com

www.linkedin.com/in/annemarie-kros

Hartelijk dank